

Viena luterāņu mācītāja pārdomas par desmito tiesu

Arvien biežāk mūsu baznīcā ir dzirdami aicinājumi uz desmitās tiesas maksāšanu. Pie tam šie aicinājumi atskan dažādos līmeņos, sākot ar ikdienu, kur kāds draudzes loceklis „lielās”, ka maksājot desmito tiesu, un beidzot, ar mācītāju konferencēm un sinodēm, kur mācītāji, bezmaz ar „putām uz lūpām” aizstāv desmitās tiesas maksāšanas principu. Brīžiem rodas tāda sajūta, ka LELBā neviens jau vairs pat neapšaubu šo prasību par desmitās tiesas maksāšanu.

Kāpēc LELB pēdējos gados liek tik milzīgu uzsvāru uz šo principu? Bieži ir dzirdēts apmēram šāds vienkāršs pamatojums, „tā saka Tas Kungs, ka ...” jeb „tā ir rakstīts Dieva vārdā, ka ...” Citiem vārdiem sakot, tie luterāņu mācītāji, kuri savā ikdienā sludina un māca par desmitās tiesas principa ievērošanu, savu darbību attaisno ar to, ka viņi ir tikai Dieva vārda kalpi un grib būt paklausīgi Dieva vārdam, jo vai tad Mozus bauslība nepavēl desmito tiesu, jo vai tad arī Jēzus to nepiemin sarunā ar farizejiem.

Mārtiņš Luters ir rakstījis atbildi uz šādu jautājumu – ko kristiešiem mācīties no Mozus? Luters aplūkoja vienu problēmu, kura vienmēr vairāk vai mazāk ir skārusi kristīgo baznīcu, proti, vēlmi kristiešus pārveidot par jūdiem, vēlmi jebkuru tautību kristiešiem likt ievērot Mozus bauslību. Ir acīmredzams, ka arī mūsu baznīcā, līdz ar desmitās tiesas sludināšanu,¹ ir ļoti aktualizējies šī problēma. Lutera atbilde uz šo pamatojumu, ka tā saka Dieva vārds, ir pavisam skaidra un vienkārša. Mozus bauslība ir Dieva vārds, un nav šaubu, ka šos vārdus ir sacījis Dievs, bet galvenais jautājums ir – kam Dievs saka šos vārdus. Jā, Dievs pavēlēja Ābrahāmam upurēt savu dēlu Īzāku, bet Dievs to nepavēl Jānim vai Jurim. Luters izmanto piemēru no lauku sētas ikdienas. Saimnieks no rīta izrīko savus kalpus dažādos darbos. Vienam tiek sacīts iet art lauku, otram – slaukt govī, trešajam – sanest ūdeni. Katram ir jā dara tieši tas, kas viņam ir teikts. Ko saimnieks darītu ar kalpu, kurš sāktu darīt kaut ko citu, pie tam aizbildinādamies ar to, ka „saimnieks to tā ir teicis”? Atbilde ir skaidra, saimnieks paliktu dusmīgs un sodītu savu kalpu, jo tas nedarīja tieši to, kas viņam bija pavēlēts darīt.

Tātad šis, manuprāt, galvenais arguments, ka maksāt desmito tiesu pavēl Dieva vārds, neiztur nekādu kritiku Lutera pretargumenta priekšā. Jā, Mozus bauslība ir Dieva vārds, bet padomā par to, kam Dievs to saka.

Taču Luters neapstājas pie šī argumenta vien, jo cilvēka daba ir ļoti stūrgalvīga, un cilvēks turpina atkārtot, tas ir Dieva vārds, tas ir Dieva vārds. Tāpēc Luters izvirza vēl vienu argumentu, proti, ja es Mozu pieņemu vienā bauslī, tad man viņš ir jāpieņem visos. Citiem vārdiem, ja es izceļu desmitās tiesas likumu un tā ievērošanu, tad man ir

¹ Arī dažu luterāņu mācītāju uzskats par to, ka latviešu luterāņu sievietēm dievkalpojumā ir jānēsā lakatiņi, jo „tā saka Dieva vārds,” ir šīs pašas problēmas sastāvdaļa. Es šādu uzskatu dēvēju par „zilo lakatiņu teoloģiju.”

jāizceļ arī pārējie Mozus likumi, piemēram, sabata ievērošana, apgraizīšana, cūkgaļas neēšana, un tie ir stingri jāievēro, jo tos ir pavēlējis Dievs, pie tam uz mūžu mūžiem. Šī argumenta gaismā var redzēt, ka visi² luterāņu mācītāji, kuri aizstāv desmito tiesu, ir ļoti nekonsekventi savos vārdos un dzīvē. Tu nevari izvēlēties tikai vienu likumu un ignorēt pārējos. Ja tā tiek darīts, tad tā ir nekaunīga patvaļa. Tad daudz godīgāki ir tie mūsu bijušie luterāņu mācītāji, kuri apgalvo, ka ir jāievēro visa Mozus bauslība. Lutera saka, ko Mozus ir miris un viņa valdīšana ir beigusies, jo ir atnācis Kristus. No Mozus mēs paturam tikai to, kas ir saskaņā ar „dabīgo likumu,” kurš ir ierakstīts mūsu sirdīs, tāpēc “ir dabiski godāt Dievu, nezagt, nepārkāpt laulību, nedot nepatiesu liecību, nenogalināt, un tas nav nekas jauns, ko pavēl Mozus.”³

Man jau liekas, ka pēc šiem diviem Lutera argumentiem, desmitās tiesas aizstāvjiem, vajadzētu pārtraukt sludināt šo jūdiem pavēlēto likumu. Tomēr, no savas pieredzes zinu, ka tas nenotiek. Pantiņš turpinās - ir jāmaksā desmitā tiesa, to pavēl Dievs. Kāpēc tomēr tāda neatlaidība un pilnīga šādu pretargumentu ignorēšana? Šeit es sāksu ar saviem minējumiem.

Pirmkārt, ar desmitās tiesas sludināšanu mācītāji izmisīgi cer uzlabot draudzes finansiālo stāvokli. Nav noslēpums, ka ļoti daudzās draudzēs, līdzīgi kā ģimenēs, ir lielākas vai mazākas naudas problēmas. Kā visur, arī draudzēs izdevumi vienmēr ir lielāki par ienākumiem. Kur rast papildus naudu? Vai turpināt sludināt Evaņģēliju, cerot, ka pateicībā Dievam atvērsies arī cilvēku maki? Vai varbūt tomēr izdomāt „vienpadsmito bausli” par desmito tiesu? Šķiet, ka daudzi mācītāji ir izvēlējušies iet šo „bauslības ceļu,” kurš patiešām no laicīga viedokļa raugoties ir ļoti efektīvs un nes augļus daudz ātrāk. Gribētos izcelt vārdu „izmisīgi”. Mūsu mācītāji patiešām bieži vien ir ļoti neapskaužamā situācijā, jo no viņiem sagaida ne tikai to, ka viņi sludina Dieva vārdus un pārvalda sakramentus, bet ka viņi ir arī naudas līdzekļu piesaistītāji, ka viņiem ir jābūt „PR” meistariem utt. Uzdrošinos pat apgalvot, ka ir draudžu valdēs vai padomēs cilvēki, kuriem Dieva vārds vispār neinteresē, bet centrā ir naudiņa, naudiņa un vēlreiz naudiņa. Tātad, ja uz mācītāju ir šāds spiediens, tad mācītājam kaut kas ir jā dara, par ko tad viņam maksā algu. Un mācītājs dara. Viņš izlasa Mozus bauslību, tur atrod desmitās tiesas principu, un secina, ka tas būtu ļoti labs veids kā papildināt draudzes kasi. Izmisums! Bet varbūt tomēr smalks aprēķins?

Esmu dzirdējis no dažu desmitās tiesas aizstāvju puses, ka viņi to nesludina kā jaunu bausli, bet gan kā ieteikumu, kuru cilvēki var ņemt vai neņemt vērā, nebaidoties no Dieva tiesas, nenogurstot no apgrūtinātas sirdsapziņas. Ja tā būtu, es noteiktu uz šādu pieeju sacītu, āmen. Jo tiešām mūsu naudas ziedojumi draudzei ir daļa no mūsu kalpošanas savam tuvākajam, daļa no mūsu iesaistīšanās misijas darbā. Un ir ļoti labi, ja es kā draudzes loceklis regulāri atbalstu draudzes dzīvi arī finansiāli. Cik daudz?

² Uzdrošinos apgalvot, ka visi, ne tikai daži vai vairākums, jo nepazīstu nevienu luterāņu mācītāju, kurš ievērotu sabatu ar visiem tā likumiem, kurš būtu apgraizīts (kā gan lai to zina?), kurš neēstu cūkgaļu utt.

³ Žurnāls „Mantojums,” 1994. gada jūnijs.

Desmit procentus no saviem tīrajiem ienākumiem. Labi. Vai varu kādreiz samaksāt arī mazāk? Nu protams. Vai varu arī samaksāt vairāk? Nu protams.⁴

Taču, ak vai. Jau nākošajā sarunas posmā atklājas, ka desmitās tiesas maksāšana, tomēr nav „ieteikums,” bet gan Dieva vārdā pavēlēts likums, kurš mums latviešiem arī ir jāievēro. Tātad, tas ko esmu novērojis ir noteikta likumsakarība, proti, pat ja mācītājs godīgi, un varbūt pat izmisīgi, ir gribējis mācīt desmito tiesu kā ieteikumu, tad tomēr agri vai vēl, desmitā tiesa mācītāja sludināšanā kļūst par jaunu bausli.

Otrs mans minējums ir saistīts ar pirmo, proti, sludinot desmito tiesu, mācītāji tādā veidā cer uzlabot savu finansiālo situāciju. Es pilnīgi apzinos to, ka vidusmēra mācītājs Latvijā saņem diezgan niecīgu algu un tas ir smagi, tas ir krusts. Taču tas nedod tiesības mācītājam atrast Mozus bauslībā likumu par desmito tiesu un pasniegt to kā obligāti saistošu draudzes loceklim Latvijā. Tam nav attaisnojuma. Ja šis minējums izrādītos patiess, tad tas kārtējo reizi atklātu to, cik patiesībā mēs esam nožēlojami un samaitāti, ka pat Dieva vārdu sagrozām, savu materiālo interešu dēļ.

Trešais minējums jau ir vairāk kā minējums, tas ir drīzāk apgalvojums. Desmitās tiesas aizstāvji šajā principā saskata panākumu formulu. Kāpēc tev nav naudas? Kāpēc tu visu laiku čīksti par trūkumu? Kāpēc tu esi plīks un nabags? Atbilde: tāpēc ka tu neziedo desmito tiesu. Šo pašu domu, tikai daudz radikālākā izpausmē reiz dzirdēju no kāda studenta, proti, ja tu nemaksāsi desmito tiesu, tad nebrīnies, ka Dievs tevi pametīs un tu būsi plīks un nabags. Pavisam nesen, viens no mūsu prāvestiem apgalvoja, ka tie cilvēki, kuri maksā desmito tiesu, piedzīvo savās dzīvēs Dieva svētību materiālās izpausmēs.⁵ Man šķiet, ka tieši šajā pieejā, tieši „tur tas suns ir aprakts.” Desmitā tiesa tiek sludināta un pieņemta, jo visi gribam būt veiksmīgi un turīgi cilvēki. Mūsdienu pasaules galvenās vērtības ir panākumi, veiksmes, uzvaras. Šīs vērtības tiek kultivētas ik uz soļa, tai skaitā arī LELB. Veselības un labklājības teoloģija, kura nāk no harizmātiskās pasaules (Koplands, Heigins, Kulmane) desmitās tiesas aizstāvjiem ir pasviedusi brīnišķīgu panākumu formulu - dod desmito tiesu un būsi turīgs. Daudzi LELB mācītāji ir uzķērušies uz šī āķa, un grib būt veiksmīgi, panākumiem bagāti, un, protams, turīgi.

Kristus mums ir apsolījis, ka dzenoties pēc Dieva valstības, visas pārējās lietas mums tiks piemestas jeb dotas. Izskatās, ka tie, kas Bībelē meklē panākuma formulas, dzenās pēc Dieva valstības, taču šo pārējo lietu dēļ, nevis pašas valstības dēļ.

⁴ Bieži luterāņi par šādu attieksmi tiek uzskatīti kā nedisciplinēti, brīvdomīgi un izlaidīgi kristieši, ka šāda pieeja neveicina ziedošanu un pašuzpurēšanos. Taču mēs turpinām iet šo „Evanģēlija ceļu,” nenomainām to pret „bauslības ceļu,” jo dēļ Evanģēlija ir vērts riskēt. Citiem vārdiem sakot, mēs nevēlamies, lai cilvēki ziedotos, baidoties no Dieva dusmām par desmitās tiesas nemaksāšanu, bet mēs vēlamies, lai cilvēku bagātīgie ziedojumi būtu kā pateicība par lielajiem un brīnišķīgajiem Dieva darbiem.

⁵ Tas nekas, ka nedēļu vēlāk, šis pats cilvēks sūdzējās par dārgajiem laikiem un dārgo degvielu. Man atlika izvēlēties starp diviem secinājumiem. Vai nu viņš pats nemaksā desmito tiesu un liek to citiem darīt, un tāpēc ir trūcīgs? Vai nu viņš pats maksā desmito tiesu, taču šī panākuma formula nestrādā, un līdz ar to ir maldīga?

Ja nu mēs tomēr par katru cenu gribam atrast panākumu formulu Rakstos, tad Lutērs tādu atrod 4. bauslī, proti, godājot, cienot un mīlot savus vecākus, kungus, valdniekus un mācītājus, Dievs apsola, ka mums labi klāsies šeit virs zemes. Jā, tieši šis bauslis ir ierakstīts mūsu sirdīs, nevis jūdiem dots desmitās tiesas likums. Lūdzu, desmitās tiesas aizstāvji, pārtrauciet mulsināt Latvijas luterāņus ar viena Mozus likuma izcelšanu un uzspiešanu. Līdz ar Kristus atnākšanu, Mozus priekš mums ir miris.

Juris Uļģis